

Justis- og beredskapsdepartementet
Postboks 8005 Dep
0030 Oslo

Vår dato:
16.01.2026

Deres dato:
21.11.2025

Vår referanse:
25/16132

Deres referanse:
25/6692

Høringsvar - forslag til endringer i politiregisterloven og politiregisterforskriften – regulering av politiets bruk av KI til etterfølgende biometrisk fjernidentifikasjon

Innledning

Kontrollutvalget for kommunikasjonskontroll (KK-utvalget) viser til Justis- og beredskapsdepartementets (departementet) høringsbrev 21. november 2025 om forslag til endringer i politiregisterloven og politiregisterforskriften i forbindelse med regulering av politiets bruk av kunstig intelligens (KI) til etterfølgende biometrisk fjernidentifikasjon.

KK-utvalget skal etter straffeprosessloven § 216 h og kommunikasjonskontrollforskriften kapittel 2 føre kontroll med politiets og påtalemyndighetens behandling av saker om kommunikasjonskontroll, romavlytting og dataavlesning (§ 216 a, § 216 b, § 216 m og § 216 o). Tilsvarende skal KK-utvalget kontrollere samme tvangsmiddelbruk i avvergende saker (§ 222 d). Kontrollen omfatter ikke saker som faller inn under EOS-utvalgets ansvarsområde.

KK-utvalgets oppgave er presisert i kommunikasjonskontrollforskriften § 14. Utvalget skal kontrollere at:

- politiets metodebruk utføres innenfor rammen av lov, forskrift og instruksjer,
- tvangsmiddelbruken begrenses mest mulig,
- tvangsmiddelbruken ikke skjer av hensyn til etterforskning i andre saker enn hvor dette er tillatt,
- lovens regler om oppbevaring og tilintetgjøring av materiale overholdes (straffeprosessloven § 216 g og politiregisterloven § 50),
- de særskilte reglene for taushetsplikt og personvern ivaretas (jf. straffeprosessloven § 216 i),
- klager og anmodning om underretning fra enkeltpersoner behandles

Utvalget skal særlig ha for øye den enkeltes rettssikkerhet.

Tvangsmidlene hemmelig ransaking (§ 200 a), skjult kameraovervåkning (§ 202 a) og skjult teknisk sporing (§ 202 b og c) er holdt utenfor KK-utvalgets virkeområde. Det samme gjelder skjult

tvangsmiddelbruk med hjemmel i nødrett ved redningsformål¹, og ulovfestede skjulte tvangsmidler som utføres alene eller i kombinasjon med lovfestede skjulte tvangsmidler.

Denne høringen gjelder regulering av politiets bruk av KI til etterfølgende biometrisk fjernidentifikasjon. Høringens tema faller dermed i utgangspunktet utenfor KK-utvalgets kontrollområde. Utvalget vil likevel komme med noen merknader til høringen.

KK-utvalgets merknader til høringen

KK-utvalget er positive til at det oppstilles rettslige rammer for bruken av KI til etterfølgende biometrisk fjernidentifikasjon, at det tas utgangspunkt i samme beskyttelsesnivå som i KI-forordningen, samt at det oppstilles sikkerhetsmekanismer som sikrer at bruken er forholdsmessig. Utvalget ønsker likevel å knytte noen bemerkninger til noen av de foreslåtte endringene.

Om plasseringen av foreslåtte reguleringer

KK-utvalget støtter departementets forslag om at reguleringene plasseres i politiregisterloven og ikke straffeprosessloven, jf. høringsnotatets pkt. 5.1. I og med at reglene hovedsakelig gjelder behandling av personopplysninger anses det hensiktsmessig at de foreslåtte bestemmelsene legges til politiregisterloven, hvor lignende behandlingsregler også er plassert.

Når det gjelder krav om forhåndsgodkjenning, er det i høringen foreslått å legge dette til politiregisterforskriften, jf. høringsnotatets pkt. 5.3. Det vises til at dette er gjort av hensyn til systembetraktninger ved at forskriften allerede inneholder øvrige detaljregler om behandling av opplysninger i straffesaker. KK-utvalget deler ikke departementets vurdering på dette punkt, og mener at også dette bør reguleres i politiregisterloven. Siden forhåndsgodkjenning foreslås som et vilkår til regelen om bruk, og må foreligge *før* den biometriske identifiseringen gjennomføres, er det hensiktsmessig at det legges til samme lov slik at det er tydelig hvilke krav som gjelder. Dersom bruken og vilkårene for bruk fragmenteres i lov og forskrift, kan det fort oppstå misforståelser og risiko for feiltolkning/feilbruk. KK-utvalget er generelt av den oppfatning at plikter og rettigheter som i dette tilfellet, i størst mulig grad bør reguleres i lov av rettssikkerhetsmessige hensyn. KK-utvalget støtter ellers departementets forslag om at det er KI-forordningens definisjon av KI-system som bør inntas i norsk rett.

Om foreslått regelverk bør begrenses til ansiktsfoto

I høringen foreslås det en ny § 7 a i politiregisterloven hvor det skal fremgå at det er lovlig å benytte etterfølgende biometrisk fjernidentifikasjon dersom vilkårene i § 7 ellers er oppfylt. Videre foreslås det at bestemmelsen ikke skal begrenses til bestemte typer biometriske opplysninger for å «ta høyde for eventuell utvikling på feltet». Det presiseres likevel at bestemmelsen ikke er ment å omfatte «sammenligning av spormateriale med sikte på identifikasjon, eksempelvis søk mot politiets DNA-register eller fingeravtrykkregister».

Departementet ber særlig om høringsinstansenes syn på om bestemmelsen bør begrenses til ansiktsfoto, jf. høringsnotatets pkt. 5.2.

KK-utvalget mener bestemmelsen bør begrenses til ansiktsfoto. Det kommer frem av høringen at KI reelt vil benyttes til ansiktsgjenkjenning. Inngripende tiltak i borgernes private sfære bør ha en klar lovhjemmel, hvor regelens omfang og bruk kommer frem. På denne måten sikres det at både borgere og myndighetene vet hvilke regler som gjelder, og risikoen for tolkningstvil, misbruk og vilkårlighet

¹ Asbjørn Strandbakkens utredning «Kommunikasjonskontroll i nødssituasjoner», avgitt til Justis- og beredskapsdepartementet 15. april 2018, se i tillegg Høringssvar fra Kontrollutvalget for kommunikasjonskontroll — utredning om kommunikasjonskontroll i nødssituasjoner, 18.09.2018, vår ref. 2019/2537

reduseres. Dette gir bedre vern av enkeltpersoners rettigheter. Upresise og uklare lovhjemler vanskeliggjør også domstolens kontroll med forvaltningen.

Om hvilken myndighet som skal godkjenne bruken

Ved innføring av krav om forhåndsgodkjenning drøftes det i høringen hvilken myndighet som skal tillegges godkjenningskompetanse. I høringen foreslår departementet at godkjenningsmyndigheten legges til påtalemyndigheten av blant annet effektivitetshensyn m.m., og presiserer at det ikke oppstilles krav om at myndigheten må være uavhengig verken i KI-forordningen eller EMK.

Departementet ber om høringsinstansene syn på hvilket nivå godkjenningskompetansen bør legges til; påtalemyndigheten i politiet eller overordnet påtalemyndighet, jf. høringsnotatets pkt. 5.4.

Dersom godkjenningsmyndigheten skal være påtalemyndigheten er det KK-utvalgets mening at det bør legges til et overordnet nivå innad i påtalemyndighet. Når inngripende tvangsmidler tas i bruk, er det viktig at beslutningen forankres på ledernivå. På denne måten legges det til rette for en mer enhetlig praksis og bedre kvalitetssikring.

Selv om KK-utvalget ser at nærhet til sak kan gjøre det praktisk å legge godkjenningskompetansen til påtalemyndigheten, stiller likevel KK-utvalget spørsmål ved om godkjenningsmyndigheten isteden bør legges til domstolen. KK-utvalget noterer at Norge i så fall vil legge opp til en rettsikkerhetsgaranti KI-forordningen ikke oppstiller. I og med at bruken av KI, til etterfølgende biometrisk fjernidentifikasjon, kan utgjøre et stort inngrep mener KK-utvalget at det kan være fornuftig å legge godkjenningskompetansen til et uavhengig organ – her domstolen - og ikke til påtalemyndigheten som vil ha en egeninteresse i saken. Domstolskontroll skaper større legitimitet og reduserer risikoen for misbruk. Domstolen har også god kompetanse i å foreta forholdsmessighetsvurderinger. I høringen er det viet lite plass til å drøfte dette spørsmålet, men det vises blant annet til at:

(...) Dersom kameraovervåkingen har skjedd i det skjulte, har inngrepet allerede vært gjenstand for domstolskontroll. Forhåndskontrollen skal ikke vurdere om middelet for innhenting av opplysninger, i dette eksempelet kameraovervåkingen, i seg selv er lovlig, men om det er nødvendig og forholdsmessig å anvende KI-systemer til målrettet identifisering av personer i videomaterialet. Behovet for en uavhengig vurdering fra domstolen gjør seg derfor ikke gjeldende i like stor grad som ved kontroll med om politiets forutgående bruk av tvangsmidler er lovlig.

KK-utvalget bemerker at det å vurdere om vilkårene for tvangsmiddelbruk er oppfylt, ikke er det samme som å kontrollere om opplysningene politiet mottar behandles i tråd med lovverket. Dette er to separate forhold som reguleres ulikt, hvor forskjellige hensyn vil gjøre seg gjeldende. En nødvendig, - og forholdsmessighetsvurdering vil ei heller kunne gjøres uavhengig av øvrige tiltak og inngrep mot en borger. Behovet for domstolskontroll av hvordan innhentet materiale behandles, blir dermed ikke mindre aktuelt fordi det har vært en forutgående domstolskontroll av lovligheten av tvangsmiddelet som ble brukt til å innhente materialet. KK-utvalget merker seg at det i Finland er foreslått at godkjenningskompetansen legges til domstolen. Utvalget savner en nærmere redegjørelse for hvorfor departementet ikke har valgt å foreslå det samme i Norge.

Om kompetansekrav til bruken av KI-systemene

KK-utvalget legger til grunn at effektiv bruk av KI til etterfølgende biometrisk fjernidentifikasjon krever særskilt kompetanse. Det vises til at det er Kripos som håndterer bruken av ansiktsgjenkjenningsteknologi i dag, etter anmodning fra politidistriktene, jf. pkt. 2.3 i høringsnotatet.

Bruk av KI til etterfølgende biometrisk fjernidentifikasjon på en større mengde materiale kan være særlig inngripende da den kan gi en detaljert kartlegging av en persons bevegelse. Det er i tillegg risiko for feilidentifisering, noe som kan gi store konsekvenser. Det bør som følge av dette være trent

personell med tilstrekkelig informasjonsteknologisk kompetanse som benytter seg av systemene. Ved å oppstille krav til personell, forebygges risikoen for feilbruk og eventuelt misbruk. På bakgrunn av dette stiller KK-utvalget spørsmål om det ikke bør fremgå av lovverket at bruk av KI til biometrisk fjernidentifikasjon kun kan utføres av personell med særlig kompetanse og som er særlig utpekt til oppgaven. Det vises her til straffeprosessloven § 216 p hvor det er oppstilt krav om at personell som håndterer dataavlesning skal være «særlig skikket til det» og utpekt av politimesteren. KK-utvalget mener det kan være fornuftig å ha en likelydende regel ved bruk av KI-systemer til etterfølgende biometrisk fjernidentifikasjon.

Om sletting og sperring

KK-utvalget forstår det slik at materiale fra skjult kameraovervåkning er blant materiale politiet kan gjøre søk i ved bruk av KI til etterfølgende biometrisk fjernidentifikasjon. Materiale innhentet ved skjult kameraovervåkning (SKO), skal slettes og/eller sperres i tråd med reglene i politiregisterloven § 50 tredje ledd, jf. straffeprosessloven 202 a siste ledd og § 216 g.² KK-utvalget stiller spørsmål ved om reglene for sletting og sperring overholdes når opplysninger fra SKO benyttes av et KI-system til etterfølgende fjernidentifikasjon, sammen med annen data. KK-utvalget savner en nærmere redegjørelse i høringsnotatet om dette. Av hensynet til krav om klar hjemmel for å håndtere informasjon innhentet med bruk av skjulte metoder, mener utvalget at bruken som beskrives uansett bør forankres i lov. Loven bør gi tydelige rammer for bruken, herunder hvilken bruk som skal være tillatt, i hvilke tilfeller og eventuelle begrensninger. Det vises i denne sammenheng til de særskilte taushetspliktsreglene i straffeprosessloven § 216 og til korrespondansen mellom KK-utvalget og Riksadvokaten om lagring og bruk av overskuddsinformasjon.³

Loven og/eller forskriften bør stille krav til at det kan føres tilsyn/kontroll med de KI-systemene som benyttes, og at eventuelle systemeiere/leverandører må legge til rette for dette. Dette for å forhindre at tilsyn/kontroll blir «tillitsbasert» uten mulighet til reell etterprøving av systemene og det materialet som mottas. KK-utvalget har problematisert dette nærmere i sitt hørings svar til Justis- og beredskapsdepartementets høring med navn *endringer i politiregisterloven og grenseloven mv - testing og utvikling og PSTs behandling av åpent tilgjengelig informasjon mv.* publisert 20. november 2024.⁴

For feilaktig innhentet datamateriale ved bruk av KI, for eksempel i de tilfellene hvor det ikke gis etterfølgende godkjenning, opplyses det at politiregisterloven § 51 annet ledd vil gjelde. I slike tilfeller mener KK-utvalget at det bør etableres forsvarlige loggføringsrutiner for behandling og sletting av slikt materiale. Det bør samtidig vurderes om rutinene bør inkludere en plikt til å rapportere slike tilfeller til Datatilsynet og/eller Riksadvokaten.

Om kontroll av bruken – dokumentasjon og rapportering

Av høringsnotatet fremgår det at det skal oppstilles krav om at enhver bruk av KI-systemene skal dokumenteres, slik at politiet får oversikt over den samlede bruken av etterfølgende biometrisk fjernidentifikasjon. Dokumentasjonsplikten er også ment å legge til rette for at Datatilsynet kan føre tilsyn med behandlingen. Da det allerede fremgår at Datatilsynet og Personvernemnda etter politiregisterloven § 61 første ledd kan kreve de opplysningene som er nødvendige for at de kan gjennomføre sine oppgaver, anser ikke departementet det nødvendig å lovfeste et uttrykkelig krav om

² Ved lov 24. april 2020 nr. 33 ble et nytt tiende ledd tilføyd i straffeprosesslovens § 202 a, hvor det fremgår at reglene i § 216 g, som henviser til politiregisterloven § 50 tredje ledd, gjelder tilsvarende så langt de passer, se Prop. 4 L (2019–2020) s. 25.

³ Brev fra KK-utvalget til Riksadvokaten 22. april 2025 med tittel «Behandling i kriminaletterretningsregisteret av opplysninger innhentet ved bruk av skjulte tvangsmidler», vår ref. 24/15151

⁴ Se høring med hørings svar [her](#).

at dokumentasjonen skal være tilgjengelig. Videre uttaler departementet at de er i tvil om et krav om rapportering til Datatilsynet bør innføres. Departementet ser det ikke som hensiktsmessig å etablere en rapporteringsplikt til Riksadvokaten.

KK-utvalget er positive til at det innføres en dokumentasjonsplikt og rapporteringsplikt. KK-utvalget fremhever likevel at det er viktig at det også tilrettelegges for at det kan føres etterkontroll med KI-systemet for å påse at regler om for eksempel sletting og sperring overholdes.

Det fremgår av høringsnotatet pkt. 4 at det i Danmark stilles «(...) visse prosessuelle krav om gjennomføring av konsekvensanalyse og forhåndsdrøfting med det danske Datatilsynet» ved politiets bruk av KI til rettshåndhevelsesformål. KK-utvalget stiller spørsmål ved om det ikke kan være fornuftig at en tilsvarende ordning innføres her, for eksempel ved at politiet må foreta en konsekvensanalyse av bruken av KI-teknologien i etterforskningen før det tas i bruk. Dette for å sikre at bruken av teknologien er i tråd med de reglene som gjelder. KK-utvalget vil videre oppfordre til at politiet foretar en vurdering av metodens nytteverdi i etterforskningen gitt dens inngripende karakter. Videre anser utvalget det som fornuftig at Datatilsynet involveres og varsles når eventuelle oppdateringer på systemene gjøres, slik at Datatilsynet har de beste forutsetningene for å kunne kreve de opplysningene de mener er relevante/nødvendige.

Oppsummering

KK-utvalget er positive til at politiets bruk av KI til etterfølgende biometrisk fjernidentifikasjon blir lovregulert. Oppsummert er KK-utvalget syn:

- Reguleringene som gjelder politiets bruk av KI til etterfølgende biometrisk fjernidentifikasjon, bør plasseres i politiregisterloven. Dette samme gjelder krav om forhåndsgodkjenning.
- Foreslått regelverk bør begrenses til ansiktsfoto
- Godkjenningsmyndigheten bør være domstolen, eventuelt overordnet myndighet i påtalemyndigheten
- Det bør innføres særskilt kompetansekrav til personell i politiet som skal benytte KI-systemene
- Av hensynet til krav om klar hjemmel for å håndtere informasjon innhentet med bruk av skjulte metoder, mener utvalget at dersom materiale innhentet ved SKO skal benyttes til det formål høringen omfatter, bør adgangen forankres uttrykkelig i lov
- Det bør etableres forsvarlige loggføringsrutiner for behandling og sletting av materiale som er urettmessig innhentet. Det bør samtidig vurderes om rutinene bør inkludere en plikt til å rapportere slike tilfeller til Datatilsynet og/eller Riksadvokaten
- Loven bør stille krav til at det kan føres tilsyn/kontroll med de KI-systemene som benyttes, og at eventuelle systemeiere/leverandører må legge til rette for dette. Videre bør det vurderes om Datatilsynet skal kobles på ved oppgraderinger m.m.

Med hilsen

Asbjørn Strandbakken
utvalgsleder

Katrine Kleiven Mentzoni
sekretariatsleder

Dette brevet er godkjent elektronisk og har derfor ikke håndskrevet underskrift.